

Література:

1. Про стан правопорядку, ізоляції та нагляду, діяльність підрозділів охорони, пожежної безпеки та воєнізованих формувань Державної кримінально-виконавчої служби України у 2016 році: *Інформ. бюл.* Київ: Департамент Державної кримінально-виконавчої служби Міністерства юстиції України, 2017. 34 с.
2. Колб О. Г. Кримінально-правові засади боротьби зі злісною непокорю засуджених законним вимогам адміністрації виправної колонії. *Право України*. 2010. № 9. С. 207-212.
3. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 № 13. *Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах* / упоряд. В. В. Рожнова, А. С. Сизоненко, Л. Д. Удалова. Київ: ПАЛИВОДА А. В., 2011. С. 342-348.
4. Про практику призначення судами кримінального покарання: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 № 7. *Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах* / упоряд. В. В. Рожнова, А. С. Сизоненко, Л. Д. Удалова. Київ: ПАЛИВОДА А. В., 2011. С. 231-245.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ГАЛУЗІ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Жеребко Валерія Леонідівна,
курсант 307 взводу
факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Одеського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Янкова Людмила Юрійвна,**
викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Одеського державного університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук

Сучасний розвиток технологій, зокрема в галузі штучного інтелекту, відкриває безліч нових можливостей для удосконалення та оптимізації різних сфер суспільства, включаючи кримінальне судочинство. Використання штучного інтелекту у цій галузі стає передумовою для вдосконалення різних аспектів правосуддя, від розслідування злочинів до прийняття судових рішень. Застосування штучного інтелекту у кримінальному судочинстві відкриває можливості для автоматизації та аналізу великого обсягу даних, що сприяє більш ефективним розслідуванням та швидкому прийняттю обґрунтованих

рішень. Проте, важливо ретельно враховувати етичні та правові аспекти впровадження штучного інтелекту в сферу кримінального правосуддя.

На даний час, штучний інтелект перестав бути лише технологічним трендом, модним словом або тимчасовим захопленням. Це стало третьою, комп'ютерною ерою, яка базується на інноваціях та передових технологіях [1, с. 13]. ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer) розроблений компанією OpenAI, є одним з потужних та складних штучних інтелектів на сучасному етапі. Цей інструмент може виконувати різноманітні завдання: розпізнавання мови, розуміння запитань, формування відповідей на запитання, генерація тексту, а також створення музики. Завдяки цим функціям ChatGPT може бути ефективно використаний для боротьби зі злочинністю на різних рівнях та у різних контекстах. Використання ChatGPT для протидії злочинності може включати такі методи:

- аналіз соціальних медіа та веб-сторінок злочинців;
- перевірка текстових повідомлень на ознаки злочинної діяльності ;
- аналіз відео та зображень з камер спостереження;
- аналіз даних щодо злочинності та видача рекомендацій стосовно превентивних заходів [2, с. 150].

Значним кроком для України стало прийняття Єврокомісією Етичної хартії з використання штучного інтелекту в судовій системі та її середовищі. Цей документ розглядається як система єдиних принципів і правил для використання штучного інтелекту в судовій сфері. В хартії визначено основні категорії застосування штучного інтелекту, такі як розширені пошукові системи судової практики, онлайн-вирішення спорів, допомога у складанні позовних заяв, прогностичний аналіз, категоризація норм закону за різними критеріями та виявлення розбіжностей або несумісних положень, а також використання чат-ботів для інформування сторін або підтримки їх у судовому розгляді. Ухвалення цієї хартії сприяло регулюванню питань впровадження штучного інтелекту в судову систему та сприяло перетворенню інформаційних технологій у правосудді України [1, с. 21].

Існують так звані алгоритми штучного інтелекту в сфері кримінального судочинства, які розподіляють на такі напрямки: 1) попередження кримінальних правопорушень; 2) використання на стадії досудового розслідування; 3) використання на стадії судового розгляду.

Перше реалізується шляхом використання численних інформаційних засобів та включає інструменти «попереджувального поліцейського контролю», які використовуються для попередження певних видів правопорушень з елементами регулярності їх здійснення, таких як крадіжки зі зломом, вуличне насильство, викрадення транспортних засобів.

Друге застосовується і під час досудового розслідування, коли у правоохоронних органів вже наявна інформація про вчинення кримінального правопорушення і потребується аналіз великої кількості даних. Наприклад, німецькі прокурори використовують штучний інтелект для розпізнавання зображень

та цифрової криміналістичної експертизи з метою прискорення та підвищення точності обробки кримінальних справ [8, с. 6].

Третій напрям має за мету те, що при визначенні покарання судді можуть використовувати інструменти штучного інтелекту для «прогнозування» рецидиву вчинення злочину. Це включає в себе застосування програм для оцінки ймовірності повторного вчинення підозрюваним злочину, тобто передбачення поведінки обвинуваченого та наслідків призначення різних видів покарань (наприклад, визначення, чи буде не позбавлення волі достатньою мірою для того, щоб запобігти новому злочину) [3, с. 555-556].

Штучний інтелект може служити консультантом, надаючи корисні поради як особам, які шукають вирішення юридичних питань, так і юристам. Підтримка у розробці судового рішення або його складових може полегшити процес прийняття рішення, роблячи його менш монотонним. Прикладом є Solution Explorer (Оглядач рішень) у цивільному суді в Британській Колумбії, Канада, який використовує штучний інтелект для надання індивідуалізованої юридичної інформації через питання-відповідь та безкоштовні інструменти самопомогі, сприяючи вирішенню спорів онлайн. Штучний інтелект привертає значний інтерес завдяки своїй здатності до передбачення результатів судових розглядів. Непередбачуваний вихід судової справи становить ризик, який зокрема зростає у випадку більш складних справ. Таким чином, особливо цікавим є той вид штучного інтелекту, який, прогнозуючи результати, допомагає зменшити цей ризик [4, с. 34].

Важливо звернути увагу на те, що використання штучного інтелекту в судочинстві породжує ряд етичних питань. Одним з найважливіших аспектів є прозорість та відповідність алгоритмів штучного інтелекту. Ефективність систем штучного інтелекту в судових рішеннях залежить від якості та достовірності вихідних даних. Помилки чи неточності в цих даних можуть спричинити неправильні або несправедливі рішення. Окрім того, важливо мати можливість контролю та перевірки роботи систем штучного інтелекту, а також право на оскарження рішень, прийнятих за їхньою участю. Для забезпечення ефективного та етичного використання штучного інтелекту в судовій системі необхідно розробити чітке нормативно-правове регулювання. Це включає в себе створення законів та політик, які встановлюють принципи, обмеження та відповідальність використання штучного інтелекту в судових процедурах. Нормативне регулювання повинно враховувати етичні, соціальні та правові аспекти. Зокрема, судді повинні мати доступ до належної експертної оцінки щодо використання штучного інтелекту в судочинстві. Навчання та підготовка суддів до роботи з системами штучного інтелекту допоможуть забезпечити відповідну експертизу та розуміння можливостей, обмежень та ризиків цих технологій. Оскільки використання штучного інтелекту в судочинстві супроводжується певними ризиками, важливо розробити механізми запобігання та управління цими ризиками. Це охоплює розробку систем забезпечення кібербезпеки, захисту персональних даних та конфіденційності, а

також проведення аудитів та контролю за роботою систем штучного інтелекту. Крім того, варто розглянути можливість встановлення механізмів відповідальності та компенсації у випадку помилкових чи несправедливих рішень, прийнятих цими системами [5, с. 319].

Таким чином, використання штучного інтелекту у галузі кримінального судочинства представляє значний потенціал для оптимізації судових процесів та підвищення ефективності правосуддя [6]. Штучний інтелект може слугувати інструментом для передбачення та аналізу кримінальних правопорушень, сприяючи попередженню злочинів та забезпеченню глибокого розуміння динаміки злочинності. Проте важливо підкреслити, що успішне використання штучного інтелекту вимагає чіткого нормативно-правового регулювання. Необхідно визначити принципи, обмеження та відповідальність використання штучного інтелекту в судових процедурах. Нормативне регулювання повинно враховувати етичні, соціальні та правові аспекти, а також забезпечувати прозорість, відповідальність та права громадян [7; 9]. Впровадження штучного інтелекту в кримінальне судочинство може допомогти удосконалити судові рішення, прискорити розслідування та сприяти більш ефективній боротьбі зі злочинністю. Однак цей процес повинен ґрунтуватися на чітких принципах етики, правових нормах та заходах безпеки для забезпечення справедливості та недопущення можливих ризиків та помилок.

Література:

1. Сніголя Матуєлене, Віктор Шевчук, Юргіта Балтрунене. Штучний інтелект в діяльності органів правопорядку та юстиції: вітчизняний та європейський досвід. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2022. Вип. 4 (29). С.12-46.
2. Зачек О.І, Дмитрик Ю.І, Сенік В.В. Роль штучного інтелекту в підвищенні ефективності правоохоронної діяльності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2023. С. 148-156.
3. Демура М.І. Перспективи застосування штучного інтелекту у галузі кримінального судочинства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С. 555-558.
4. Репіна Ю.С. Світові стандарти та практики використання штучного інтелекту у судочинстві. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2021. Випуск 41. С. 29-37.
5. Белов Д.М. Штучний інтелект в судочинстві та судових рішеннях, потенціал та ризики. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, серія ПРАВО*. Випуск 78: частина 2, 2023. С. 315-320 URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286487/280342> (дата звернення 14.03.2024)
6. Янкова Л.Ю. Перспективи впровадження сильного штучного інтелекту (ШІ) у протидію злочинності в Україні, використовуючи світові практики. *Правова компетентність в еру цифрової трансформації*: матеріали все-

українського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (1 січня – 11 лютого 2024 року). Львів – Торунь: Liha-Pres, 2024, С. 121.

7. Янкова Л.Ю. Збір та збереження цифрової інформації при розслідуванні воєнних злочинів в Україні. Процесуальні та криміналістичні аспекти розслідування воєнних злочинів: матеріали круглого столу (Одеса, 21.02.2024 р., ОДУВС). Одеса: ОДУВС, 2024. С. 12-15.

8. Албул С.В. Аналітична розвідка та оперативно-розшукова діяльність: зарубіжний досвід та вітчизняні перспективи. *Правові та організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України*: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 13 жовтня 2023 р.). Одеса: ОДУВС, 2023. С. 5–8.

9. Albul Serhii. Legal principles of polygraph use in the field of corruption prevention: international experience / Albul Serhii, Vladyslav Shendryk, Oleksandr Horbachov, Serhii Penkov, Maryna Voloshyna. *Cuestiones Políticas*. 2023. Vol. 41. Núm. 77: Abril-Junio 2023. Pp. 489–498.

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА КРИМІНОЛОГІЇ

Валерія Леонідівна Жеребко,

курсант 307 взводу факультету

підготовки фахівці для органів досудового розслідування

Науковий керівник: Людмила Миколаївна Кулик,

доцент кафедри кримінального права та кримінології,

кандидат юридичних наук, доцент

У світлі постійного зростання злочинності і її впливу на суспільство, протидія злочинності стає однією з найважливіших складових кримінології. Ця наука спрямована на вивчення причин, умов і наслідків злочинної діяльності, а також розробку ефективних стратегій та методів боротьби з нею. Протидія злочинності включає в себе широкий спектр заходів, від запобігання злочинам та виявлення порушників до їх переслідування та покарання. Кримінологія, як важлива наукова дисципліна, вивчає закономірності злочинності, сприяючи розробці ефективних кримінально-правових і кримінально-політичних стратегій, що спрямовані на підвищення безпеки суспільства та захист прав людини.

У кримінологічній науці та практиці термін "злочинність" означає загальну тенденцію до здійснення злочинів, яка виражається у сукупності правопорушень певного типу чи кількох типів, що масово відбуваються в певній країні або регіоні протягом певного часового періоду. Злочинність є неодмінною складовою людського суспільства. Неможливо уявити собі суспільство, де розвиток не супроводжувався би протиправними діями, оскільки конфлікти та правопорушення є необхідною частиною взаємодії між особами та соціальними групами [1, с. 157].

Швидке та повне розслідування та розкриття кримінальних правопорушень досягається завдяки спільним зусиллям усіх учасників боротьби з зло-